

Čís. 15222.

K výkladu § 8 zák. o společnostech s ručením obmezeným.

Opětovnými dávkami podle § 8 uved. zákona jsou i pravidelné služební úkony.

T. zv. činný společník, t. j. společník splnivší závazek ke služebním úkonům převzatý společenskou smlouvou, má nárok proti společnosti s ručením obmezeným na náhradu, která může býti vyplacena i z kmenového jmění (§ 82 zák. čís. 56/1908 ř. z.), určeného k uspokojení věřitelů.

Pokud jde jen o úkony společníka ze zvláštního pracovního (služebního) poměru.

(Rozh. ze dne 22. května 1936, Rv I 851/36.)

Žalobce přednesl, že s firmou »L.«, společnost s r. o., uzavřel služební smlouvu, podle níž se zavázal konati služby účetnické a pokladnické za 1.700 Kč měsíčně a stravu. Službu nastoupil dne 1. září 1932 a služební poměr společností zrušen nebyl. Teprve 22. června 1933 dal mu žalovaný konkursní správce úpadykyně firmy »L.« šestinedělní výpověď, kterou žalobce nepřijal, nýbrž požadoval výpověď kvartální; služební poměr by se tedy končil dne 30. září 1933. V konkursním řízení fy »L.« přihlásil žalobce svou pohledávku ze služební smlouvy celkem 21.415 Kč, již žalovaný uznal jen do výše 5.000 Kč a co do zbytku 16.415 Kč pravost pohledávky popřel. Pořadí pohledávky v I. třídě konkursních věřitelů bylo přiznáno. S touto žalobou byla spojena další žaloba, ve které se žalobce domáhá požitků za další měsíce červenec, srpen a září 1933, celkem 8.639 Kč, již žalovaný vůbec neuznal. Žalobce domáhá se proto žalobou výroku, že tyto pohledávky jsou pravé a že správce konkursní jest povinen to uznati. Nižší soudy žalobu zamítly, odvolací soud z těchto důvodů: Prvý soud zjistil, že žalobce byl přijat dne 1. září 1932 jako člen resp. společník a jmenován jednatelem, a pověřen vedením obchodní a účtářské agendy firmy »L.« s tím, že jeho činná účast bude upravena zvláštní smlouvou. Mimo smlouvu společenskou nebyla ujednána se žalobcem žádná smlouva služební, ani ústní, ani písemná. Žalobce tvrdí, že i s hlediska čistě skutkového jest zřejmé, že mezi stranami existoval poměr služební, a poukazuje na to, že kniha protokolů, kde služební smlouva není zapsána, jest zcela kusá. I když by dle toho nebyla kniha ta důkazem pro neexistenci smlouvy, není ani důkazem pro existenci smlouvy. Dále poukazuje žalobce na to, že měl dostávat plat za svoji práci, že byl přihlášen k nemocenskému pojištění a že podle konkursních spisů byla uznána žalobcova pohledávka částkou 5.000 Kč pro I. třídu konkursních věřitelů. Než tyto okolnosti mají svůj smysl pro právní posouzení kvalifikace smlouvy, nemohou však vyvrátiti zjištění, že mimo smlouvu ze dne 1. září 1932 o přijetí žalobce za člena společnosti a pověření obchodním vedením, nebyla sjednána jiná smlouva. Takovou zvláštní smlouvu

nikdo nepotvrdil a písemný doklad tu není, naopak svědkové potvrzují, že se jiná smlouva než ta, kterou nazývají společenskou, nestala. Žalobce vytýká, že první soud ho staví do jakési kategorie »činných společníků«, a uplatňuje názor, že společníci podle zák. o spol. s r. o. nemají povinnosti, ani práva k osobní činnosti v podniku společnosti a že jakákoliv pravidelná pracovní činnost společníkova pro společnost konaná nepatří do jeho poměru jako společníka, nýbrž jest normálním poměrem pracovním. Avšak tento právní názor se nesrovnává s ustanovením §§ 8 a 82 zák. o spol. s r. o., kde se upravují závazky společníků k opětvujícím se plněním nepozůstávajícím v penězích, avšak mající majetkovou hodnotu a způsob náhrady za tato plnění. Podle těchto ustanovení jest jasno, že společníci nejsou vyloučeni z činnosti, která má ráz pravidelné práce pro společnost. Jsou proto všechny důsledky, které odvolatel činí z tohoto svého mylného názoru, bez podstaty. Proto okolnost, že žalobci náležel plat 1.700 Kč za práci kancelářskou, není ještě předpokladem pro kvalifikaci smlouvy jakožto smlouvy služební, či námezdní a pro vyloučení smlouvy společenské. Žalobce tvrdí, že již okolnost, že mu byla přidělena určitá práce a stanovena měsíční odměna, zakládá poměr služební, aniž třeba prokazovati zvláštní sjednání smlouvy služební. Také tento názor padá hledíc k ustanovení §§ 8 a 82 cit. zák. Co se týče toho, že žalobce byl přihlášen k nemocenskému a penzijnímu pojištění, uznává sám, že okolnost ta nemůže sama založiti služební poměr, a tato okolnost má tím menší význam, ježto žalobce si přihlášku sám opatřil. Konečně ani okolnost, že pohledávce žalobcově v částce 5.000 Kč bylo přiznáno pořadí I. třídy, není rozhodná, neboť může býti výsledkem jiných motivů nežli právních.

N e j v y š š í s o u d uložil prvému soudu nové jednání a rozhodnutí.

D ů v o d y :

Ustanovení § 8 zák. ze dne 6. března 1906 č. 58 ř. z. dopouští, by se jeden nebo několik společníků společnosti s r. o. vedle kmenových vkladů zavázali k opětovným dávkám nezáležejícím sice v penězích, avšak majetkovou hodnotu majícím, nařizuje však, že v takovém případě jest ve společenské smlouvě přesně určiti rozsah a podmínky těchto dávek i základy pro vyměření náhrady, kterou společnost za dávky poskytne. Jest tu stanovena jiná dovolená účast společníkova na společnosti než kmenovým vkladem. Jako na jedné straně zákon u některých společníků uznává zvláštní výhody (§ 6, odst. 4 cit. zák.), tak na druhé straně dopouští zvláštní závazky (§ 8 zák.). Ježto zákon mluví jen všeobecně o opětovných dávkách a nerozlišuje věcné dávky a služební výkony, jest i pravidelné služební úkony zařaditi pod pojem opětovných dávek. Pokud závazek k takovým dávkám byl pojat do společnostíní smlouvy a tam přesně určen jeho rozsah, podmínky a základy pro vyměření náhrady, jde o součást společnostíního poměru, a práva i povinnosti t. zv. činných společníků jest posuzovati s hlediska tohoto poměru. Nebyl-li však tento závazek smluvně založen, není závady —

ježto zákon to nezapovídá —, aby závazek k služebním úkonům toho neb onoho společníka byl založen zvláštní dohodou mezi jednateli a společníkem, a závazek takto zřízený jest posuzovati podle předpisu občanského práva. Taková smlouva nevyžaduje tedy zvláštní formy, může býti sjednána písemně aneb ústně, i konkludentními činy (§ 863 obč. zák.). Naproti tomu musí býti smlouva společenská uzavřena ve formě notářského spisu, předepsané zákonem o společnostech s r. o. (§ 4, odst. 3 cit. zák.), a jen změnou společenské smlouvy, vyžadující téže formy, nikoli pouhým usnesením možno závazek k dávkám, o kteréž jde, stanovit, jestliže v původní smlouvě obsažen nebyl. Dohodli-li se společníci dodatečně o povinnosti k opětovným dávkám, nedbajíce předepsané formy notářského spisu, není dohoda tato platná jako část společenské smlouvy, a není účinná, pokud jde o poměr mezi společníky a společností s ruč. obm., nýbrž z takové dohody mohou jen vzniknouti nároky jednoho společníka proti ostatním společníkům. V souzené věci bylo tudíž předem zjistiti, zda společenská smlouva ve formě notářského spisu zřízená obsahuje ustanovení o pracovní povinnosti žalobcově a o odměně za tuto činnost. Kniha protokolů, o níž se zmiňují nižší soudy, nemůže tento důkaz nahraditi, ježto usnesení z této knihy zřejmé má právní význam jen za předpokladu, že došlo zásadně k dohodě již ve společenské smlouvě a že šlo poté toliko o provedení této dohody v příčině přidělení práce a stanovení odměny. Nedošlo-li k platné společenské dohodě podle zásad svrchu naznačených a v předepsané formě, musí býti zjištěno, zda jednatelé společnosti přidělili žalobci obor působnosti, vyžadující trvalé práce pro společnost, jichž konání žalobce na sebe převzal, a to práce takové, že by bylo lze za to míti, že žalobce byl zařazen do organizace podniku a podléhal řídicímu (direkčnímu) právu jednatelů. Za tím účelem bude třeba zjistiti, jaké práce žalobce vykonával a jak si při tom počínal, jak dlouho tyto výkony trvaly a zda byly konány k příkazu nebo aspoň s vědomím jednatelů, ježto v takovém případě, nedošlo-li k výslovné dohodě, by bylo lze za to míti, že došlo k ní mlčky. Bude-li zjištěno, že žalobce konal práce a služby pro společnost z příkazu jednatelů neb aspoň s jejich vědomím, k nimž nebyl povinen podle společenské smlouvy platně sjednané, šlo by o pracovní poměr a v tom případě bude třeba se obíratí dalšími námitkami žalovaného, k nimž nižší soudy dosud nepřihlížely, vycházejíce z mylného nazírání na věc, zejména výši uplatňovaného nároku, a bude třeba, by v těchto směrech byla učiněna potřebná skutková zjištění. Kdyby však soudy po doplnění řízení dospěly k názoru, že jde jen o opětovné dávky společenskou smlouvou převzaté a nikoliv o úkony ze zvláštního pracovního poměru, nelze přehlédnouti, že společník, který se zavázal k opětovným dávkám podle § 8 cit. zák. a splnil svůj závazek, má proti společnosti nárok na náhradu, jež se podobá nároku věřitelskému, a že tato náhrada může býti vyplacena i z kmenového kapitálu (§ 82 zák. o spol. s r. o.), který jest určen k uspokojení věřitelů. Takovému společníku nelze upřít právo, aby své nároky na vykonané práce přihlásil v konkursním řízení, a zjistilo-li se, že se tak stalo, bude tedy i v případě, že nejde o pracovní poměr zvláště zřízený, nezbytně třeba zjistiti,

zda a po kterou dobu žalobce konal práce společenskou smlouvou převzaté, která odměna mu za ně přísluší, a byla-li tato odměna při likvidačním roku žalobci přiznána či popřena. Podle toho, co svrchu dovoďeno, není věc zralá k rozhodnutí (§ 510 c. ř. s.).

Čís. 15223.

Vznik (nabytí) nároku na pensi u pomocných zaměstnanců státních drah, jejichž služební poměr byl podle § 135 vl. nař. čís. 15/27 Sb. z. a n. změněn v poměr zřízenecký, jest posuzovati podle prvního odstavce § 7 stanov pensijního fondu čsl. státních drah.

(Rozh. ze dne 22. května 1936, Rv II 98/36.)

Žalobce se na žalovaném československém státu domáhá placení pensijních požitků tvrdě, že, ač jeho služební poměr byl podle § 135 zák. č. 15/27 nevypověditelný, byl přece výměrem ředitelství státních drah na základě ustanovení § 16, lit. a) služ. řádu s platností od 1. července 1933 přeložen na dočasný odpočinek a služební požitky jeho mu dne 30. července 1933 byly zastaveny. Nižší soudy uznaly žalobní nárok důvodem po právu.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody :

Jde v podstatě o to, podle kterého předpisu stanov pensijního fondu čsl. státních drah (výnos ministerstva železnic čís. 38.566/27) jest posuzovati otázku vzniku (nabytí) nároku na pensi u pomocných zaměstnanců státních drah, jejichž služební poměr byl podle § 135 vlád. nař. čís. 15/27 Sb. z. a n. změněn v poměr zřízenecký. Oba nižší soudy vycházely z názoru, že uvedenou otázku jest posuzovati podle prvního odstavce § 7 stanov pensijního fondu čsl. státních drah. Stejný názor byl vysloven a podrobně odůvodněn již v rozhodnutí čís. 13895 Sb. n. s. (a také v pozdějších neuveřejněných rozhodnutích nejvyššího soudu Rv I 1704/33 a Rv I 1813/35). Dovolací soud neshledává důvodu, by se od tohoto názoru v souzeném případě odchýlil a odkazuje dovolatele pro stručnost na odůvodnění rozhodnutí čís. 13895 Sb. n. s. K právním vývodům dovolání o této otázce se připomíná ještě toto: Dovolání samo uznává, že změna služebního poměru podle § 135 vlád. nař. čís. 15/27 Sb. z. a n. znamená založení nevypověditelného poměru služebního. Ale právě tato nevypověditelnost jest podstatným znakem služebního poměru dotyčných železničních zaměstnanců — na rozdíl od takového služebního poměru, jež lze rozvázati výpovědí. Z toho nepochybně plyne, že na nevypověditelného zaměstnance státních drah nelze vůbec použiti ustanovení odstavců 3 a 6 § 7 stanov pensijního fondu čsl. státních drah, jež se vztahují zřejmě jen na pomocné zaměstnance, kteří byli ze služeb vypovědění a jejichž služební poměr výpovědí zanikl. Pře-